

Breed Maatschappelijk Overleg SUN Nederland

Verslag van de bijeenkomst op 29 oktober 2021

“Jongvolwassenen in een financieel kwetsbare positie”

Inhoudsopgave

1. SUNN BMO financieel kwetsbare jongvolwassenen	4
1.1 De rol van de overheid en publiek-private samenwerking	4
2. Verslag Breed Maatschappelijk Overleg Financieel kwetsbare jongvolwassenen	5
2.1 Inleidingen op het thema	5
2.2 Casestudies	6
2.3 Aandachts- en leerpunten	7
2.4 Tot slot	7

1. SUNN BMO financieel kwetsbare jongvolwassenen

“Klaar voor de start? Of Af?!”

Vrijdag 29 okt 2021, Landgoed Noorderheide, Vierhouten

Stichting Urgente Noden Nederland (SUNN) staat in contact met verschillende mensen en sectoren: ervaringsdeskundigen, representanten vanuit de fondsenwereld, levensbeschouwelijke kring, het bedrijfsleven, het sociaal domein, wetenschap, Rijksoverheid en gemeenten. Met deze partijen voert SUNN regelmatig overleg. Bij ons tweejaarlijks Breed Maatschappelijk Overleg (BMO) brengt SUNN de diverse sectoren/organisaties/individuen samen in een gevarieerd samengestelde mix van mensen om een specifiek thema te bespreken en verder uit te diepen. Dit vanuit de gedachte dat juist het overbruggen van grenzen, de inbreng vanuit verschillende perspectieven en het uitwisselen van kennis en ervaring onmisbaar is om te komen tot goede oplossingen voor urgente maatschappelijke vraagstukken.

Op vrijdag 29 oktober organiseerde SUNN een Breed Maatschappelijk Overleg (BMO) dat dit keer in het teken stond van jongvolwassenen met als titel: “Klaar voor de start? Of Af?!” Centraal stond de maatschappelijke positie van financieel kwetsbare jongvolwassenen met urgente noden en de vraag hoe ervoor te zorgen dat zij een volwaardig plek in de samenleving kunnen krijgen. Uitwisseling van kennis en ervaring tussen verschillende perspectieven en achtergronden stond centraal. Een selecte groep vertegenwoordigers van fondsen, overheden, hulpverlening en ervaringsdeskundigen was hiervoor uitgenodigd. Door inzichten te delen en van elkaar te leren kwamen we op ideeën voor mogelijke oplossingsrichtingen.

1.1 De rol van de overheid en publiek-private samenwerking

Hoewel onderkend wordt dat de verantwoordelijkheid voor veel basisvoorzieningen voor kwetsbare jongvolwassenen eigenlijk bij de overheid zou moeten liggen, en onderdeel zouden moeten uitmaken van beleid, worden op dit moment ook initiatieven in deze richting gefinancierd door fondsen. Initiatieven die vandaag ook op het programma staan. Door de uitwisseling tijdens dit BMO ontstaat het beeld dat er behoefte lijkt te zijn aan een nieuwe verhouding én verstandhouding tussen overheid en maatschappelijke organisaties; ‘Wie doet nu wat en op welke manier geven wij dat vorm?’ Publiek-private samenwerking en de mogelijkheid elkaar te versterken biedt wat de deelnemers betreft grote kansen voor het opschalen van initiatieven voor de doelgroep en het gaan ontwikkelen van een aanbod voor jongvolwassenen.

2. Verslag Breed Maatschappelijk Overleg Financieel kwetsbare jongvolwassenen

2.1 Inleidingen op het thema

Drie inleiders belichtten vanuit verschillende perspectieven de problematiek van financieel kwetsbare jongvolwassenen. **Bernard Ter Haar**, voorzitter van de interbestuurlijke werkgroep huisvesting aandachtsgroepen, besprak het onder zijn voorzitterschap gerealiseerde adviesrapport *'Een thuis voor iedereen'* over de integrale huisvesting van aandachtsgroepen dat op 8 juli 2021 gepresenteerd werd door een brede coalitie, bestaand uit vijf ministeries (BZK, VWS, OCenW, JenV, SZW), VNG, Aedes en de G4 en G40. De belangrijkste bevindingen en aanbevelingen uit het rapport komen samen in twee adviezen, waarmee het demissionair kabinet aan de slag is gegaan:

1. Kom tot een spoedpakket voor de komende twee jaar, waarin ingezet wordt op preventie, uitbreiding van bestaand vastgoed en het op orde brengen van de financieringsstructuur, waarin de financiële prikkels voor gemeentes nu zo zijn, dat het voor hen niet lonend is om aandachtsgroepen te huisvesten. Daarnaast moet hierin een aparte focus zijn op de doelgroep jongvolwassenen 18-24 jaar, gezien de langetermijneffecten die investeringen in deze groep hebben en het feit dat hun sociaal vangnet momenteel meer een valkuil is dan een vangnet. Het rapport doet verschillende aanbevelingen om dit te veranderen, onder meer door wetten allemaal in hetzelfde regime te brengen, te zorgen voor consistentie in leeftijdsgrenzen in alle regelingen/wetten en het voorkomen van 'gaten' tussen verschillende regelingen.

2. Ontwikkel een nationale agenda voor de langere termijn (ambities voor 2030) waarin ingezet wordt op realisatie van extra woonruimte (bijbouwen), borging van de maatregelen die in het spoedpakket beschreven staan en borging van eerlijke verdeling van deze problematiek over gemeentes: meer solidariteit.

Martin Pragt, docent aan de opleiding ervaringsdeskundigen bij ["sterk uit Armoede"](#), deelde daarna zijn persoonlijke ervaring met het gevoel "uitgesloten" te zijn in zijn jeugd. Het maakt dat hij zich kan herkennen in financieel kwetsbare jongvolwassenen die hij in zijn huidige werk ontmoet. Hij benoemt hoe het gevoel 'er niet bij te horen' en de onverschilligheid die daarbij hoort, iemands leven levenslang negatief kan beïnvloeden. Die onverschilligheid ziet hij bij veel financieel kwetsbare jongvolwassenen. Het gevoel dat zij er niet toe doen en dat ze ook niets van hun leven kunnen maken maakt hen vaak onbereikbaar voor hulpverleners. Pragt ontdekte, dat om deze jongvolwassenen echt te kunnen bereiken, het belangrijk is om "naast hen te gaan staan" en voorbij de problematiek te kijken naar de persoon daarachter. Wie het gevoel ervaart "gezien te worden", als persoon en niet als probleem, kan zich openstellen voor hulp. Armoede en andere ellende individualiseert en zorgt er ook voor, dat mensen in een slachtofferrol komen, zij "zijn hun problemen". 'Sterk uit Armoede' heeft als doel mensen zich te laten ontwikkelen tot de held van hun verhaal, in plaats van het slachtoffer van hun verhaal. Zo kunnen ze hun ervaringen goed inzetten om anderen te helpen. Sterk uit Armoede gaat vanaf 2022 intensief samenwerken met SUN Nederland in een landelijk project.

Het wetenschappelijk perspectief kwam van **Frank van Steenberg**, die bij [Drift, onderzoeksinstituut voor duurzaamheidstransities](#), promoveerde op actieonderzoek naar sociaal beleid in stadswijken en de opvang van jongvolwassenen zonder (t)huis. In zijn proefschrift probeert hij de hardnekkigheid van sociale problemen als 'achterstandswijken', 'dak- en thuisloze jongvolwassenen' en 'armoede' te doorgronden en een alternatieve, duurzame aanpak van deze sociale problemen te schetsen. Van Steenberg ging in op de vraag welke vormen van "sluiting" moreel/ethisch gewenst zijn, en in hoeverre dit bijdraagt aan het oplossen van problemen van de doelgroep. Hij schetst een paradox van twee parallelle ontwikkelingen: enerzijds het afbrokkelen van het sociale vangnet van

basisvoorzieningen, anderzijds het steeds verder verbijzonderen van de doelgroep en haar problemen, waarbij een uitdijend, zichzelf in stand houdend en zelfs voedend, systeem van hulporganisaties en aanverwanten ontstaat, louter gericht op symptoombestrijding. Hoewel het aantal organisaties en mensen werkzaam in deze 'industrie' fors is toegenomen, leidt dit niet tot vermindering van problemen, maar nam het aantal dakloze jongvolwassenen het laatste decennia juist toe. Van Steenberg pleit voor terugkeer naar radicale eenvoud: voorzie in sociale grondrechten: zet in op duurzame basisvoorzieningen, in plaats van je te richten op 'symptoombestrijding 'achteraf'. En spoort aan om voortaan alleen nog de term 'jongvolwassenen' te hanteren omdat deze term, anders dan bij de term 'jongeren', zowel op de *rechten als de plichten* van volwassenen in het algemeen de nadruk legt (zie 2.3).

2.2 Casestudies

Na de inleidingen presenteerden vier initiatieven gericht op financieel kwetsbare jongvolwassenen zich aan twee deelgroepen:

1. [ONSbank](#) biedt jongvolwassenen met schulden zicht op een schuldenvrije toekomst met een 6 maanden durend programma. Nadat met de jongvolwassenen schuldenrust is gecreëerd volgen zij 3 maanden wekelijks creatieve workshops, en krijgen zij begeleiding op het gebied van werk- en studie-coaching.
2. [Het Bouwdepot](#) geeft jongvolwassenen tussen de 18 en 21 jaar maandelijks een vast inkomen, en daarnaast intensieve begeleiding bij het werken aan hun toekomstplannen.
3. [SUN sociaal Leenfonds](#) biedt jongvolwassenen met renteloze leningen de mogelijkheid om kleine schulden van hen over te nemen of een urgente aanschaf te doen die anders niet mogelijk was geweest
4. [Het Jongvolwassenenperspectieffonds](#) biedt jongvolwassenen met schulden een tweejarig begeleidingstraject, waarbij op basis van een perspectiefplan op maat integraal wordt ingezet op alle leefgebieden.

Vervolgens werd gediscussieerd over de bijdrage die deze projecten leveren, de knelpunten waarmee zij te maken krijgen en kansen die er nog bestaan. Een aantal zaken komt terug bij alle gepresenteerde initiatieven. Ze bieden de jongvolwassenen elk op eigen wijze een **adempauze, een tussenfase**, waarin er tijd en ruimte ontstaat om zaken op orde te krijgen. De rust wordt vaak geboden, doordat schulden worden overgenomen of schuldenrust wordt gecreëerd. In het vervolgtraject staat '**agency**' van jongvolwassenen over hun eigen toekomst centraal, waarbij er ruimte en aandacht is voor het maken van fouten in een beschermde omgeving. De jongere wordt **handelingsperspectief** geboden en aangemoedigd om te gaan werken aan de zaken die hij of zij zelf wil aanpakken. Dit is essentieel en iets dat vaak ontbreekt in het leven van de jongvolwassenen tot dan. Tot slot is wonen ook een centrale component: goed kunnen wonen in een veilige, prettige woonomgeving is cruciaal voor jongvolwassenen om zich gezond te kunnen ontwikkelen.

De initiatieven vormen een **geïntegreerde benadering** van de problemen waarmee jongvolwassenen kampen of bieden hiervoor de randvoorwaarden. Jongvolwassenen worden er begeleid op verschillende levensgebieden in plaats van bijvoorbeeld alleen door schuldhulpverlening. Dit vanuit de notie dat vrijwel altijd op meerdere levensterreinen problemen bestaan, die elkaar negatief beïnvloeden of in stand houden. Veelal is de **regie belegd bij één persoon /instantie**, waardoor het traject gestroomlijnd is en er minder sprake is van problemen door tegengesteld beleid, of wet- en regelgeving. Dit laatste is overigens iets, waarmee de initiatieven vaak wel in aanraking komen en waardoor zij belemmerd worden.

Meerdere initiatieven zetten, naast het bieden van directe hulp en ondersteuning aan financieel kwetsbare jongvolwassenen, ook **strategisch in op systeemverandering**. Ze brengen de **leefwereld en de systeemwereld bij elkaar** en spelen zo de rol van aanjager

en uitdager van de overheid en bestaande hulpverlening. Een **paradigmashift** richting werken vanuit vertrouwen in de jongvolwassene, en inzetten op preventie in plaats van symptoombestrijding is nodig. Ook op het gebied van maatschappelijke **beeldvorming** wordt gewerkt aan systeemverandering: de manier waarop financieel kwetsbare jongvolwassenen worden 'geframed' draagt zeker niet altijd bij aan hun situatie, en dit is iets waarvoor een aantal initiatieven zeker aandacht vraagt.

De kracht van **creativiteit en inspiratie** speelt bij meerdere initiatieven een belangrijke rol. Doel is om, naast het inspireren van jongvolwassenen, bijvoorbeeld door hen in contact te brengen met inspirerende rolmodellen, ook een verandering te bewerkstelligen in de beeldvorming. Het gaat daarbij om de algemene beeldvorming over financieel kwetsbare jongvolwassenen, maar ook de beeldvorming die deze jongvolwassenen over zichzelf hebben. In de trajecten leren jongvolwassenen op een andere, meer creatieve manier en speelt groepsdynamiek en het leren van 'peers' een krachtige rol.

Bij alle initiatieven is de **inzet van private middelen** cruciaal. Fondsen werken met hun giften buiten de 'reguliere' systemen en kunnen daardoor snel schakelen en meer risico nemen. 'Geefgeld' maakt het zo mogelijk om te innoveren en experimenteren, waardoor initiatieven zoals deze de kans krijgen zich te bewijzen. En soms is een gift of sociale lening domweg dé oplossing om een einde te maken aan een klemmende situatie of om een doorbraak te forceren naar een nieuwe balans en perspectief.

2.3 Aandachts- en leerpunten

Meermaals komt het belang naar voren van aandacht voor de achtergrond, gezinscontext waarin jongvolwassenen met schulden zijn opgegroeid. Vaak hebben problemen een intergenerationeel karakter en hebben de jongvolwassenen een grote loyaliteit naar het thuisnetwerk. Een jongvolwassenen ondersteunen zonder het thuisnetwerk daarin mee te nemen (m.b.t. gedrag, bewustwording of financiën) heeft dan weinig nut. Aan jonge vluchtelingen en statushouders worden hoge verwachtingen en eisen gesteld, allochtone gezinnen hebben in de regel weinig zicht op de mogelijkheden die hulpverlening kan bieden aan jongvolwassenen. Meer sensitiviteit voor culturele diversiteit kan bijdragen aan een beter begrip over waarmee bepaalde jongvolwassenen met financiële problemen geholpen zijn. Om hen te helpen is het ook belangrijk om te herkennen en onderkennen dat jongvolwassenen zich vaak in verschillende netwerken bewegen, die niet altijd goed bij elkaar aansluiten.

Het **spanningsveld** dat bestaat **tussen benaderen en benoemen van de doelgroep als 'jongeren' dan wel 'jongvolwassenen'**. Het bereiken van de leeftijd van 18 jaar heeft als consequentie dat een totale verschuiving optreedt in de voorzieningen waarop een jongere recht heeft, terwijl in zijn situatie en problematiek niets veranderd is. Deze 'harde knip', waarbij jongeren ineens als volwassenen worden gezien, brengt veel jongvolwassenen in de problemen. Al naar gelang de daarmee samenhangende verantwoordelijkheden en plichten, worden jongeren aangesproken op hun volwassenheid, maar dat daarbij ook sociale grondrechten horen waarop een beroep kan worden gedaan, is naar de achtergrond verdwenen of ze bestaan simpelweg niet meer. Om hier de nadruk op te leggen is het beter om te spreken van jongvolwassenen dan van jongeren. Daarnaast lijkt het beter de grens naar volwassenheid gewoon in zijn totaliteit op te schuiven naar 21 jaar, de leeftijdsgrens die voor sommige regelgeving nu wordt aangehouden.

2.4 Tot slot

SUNN heeft dit Breed Maatschappelijk Overleg wederom met groot plezier georganiseerd en gefaciliteerd. Elke keer weer vinden wij het een groot genoegen om te midden van zoveel verschillende, inspirerende en ervaren mensen dieper in te gaan op een actueel onderwerp

in relatie tot urgente noden. Wij hopen dat u dit verslag met interesse hebt gelezen en het wilt doorzenden naar personen en organisaties waarvan u denkt dat deze ervan op de hoogte zouden moeten zijn. Alle deelnemers willen wij bedanken voor hun waardevolle tijd en inbreng, Stichting Elise Mathilde Fonds voor het mede mogelijk maken van deze bijeenkomst.

SUN Nederland zal de opbrengsten van deze bijeenkomst benutten om te komen met zinvolle projectvoorstellen voor de infrastructuur rondom noodhulp in relatie tot versterking van de positie van jongvolwassenen in Nederland.

Wilt u reageren? Stuur dan een mail naar: info@sunnederland.nl